

Magda Matejuk, Janina Skrzyczyńska

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

GOSPODARSTWA AGROTURYSTYCZNE W POWIECIE BIALSKIM

Streszczenie

Celem pracy było przedstawienie predyspozycji do rozwoju agroturystyki w powiecie Biała Podlaska. Wyniki badań obejmują charakterystykę analizowanych gospodarstw agroturystycznych oraz czynniki przyczyniające się do ich rozwoju.

Słowa kluczowe: agroturystyka, powiat bialski, wypoczynek

Wstęp

Motorem rozwoju gospodarczego jest agroturystyka. Odpowiednio prowadzona i kształtowana, ma znaczący wpływ na rozwój gospodarki oraz elementów środowiska. Istotna jest lokalizacja gospodarstwa agroturystycznego oraz walory środowiskowe. Czyste powietrze, piękne krajobrazy, bogactwo natury oraz spokój i cisza, w obecnych czasach jest magnesem przyciągającym turystów na wieś. Krajobraz kształtowany przez naturę i minione pokolenia, jest bardzo cenny i niepowtarzalny. Jednak atrakcyjność gospodarstw zależy również od właścicieli. Powinni być świadomi wartości przyrodniczych jakie ich otaczają. Wpływ warunków przyrodniczych w powiecie bialskim ma duży wpływ na rozwój agroturystyki, gdyż jest to region dla wielu nieznany, a posiadający ogromne walory poznawcze i wyjątkowe predyspozycje do rozwoju działalności pozarolniczych.

Materiał i metody badań

Metodą zastosowaną w pracy był bezpośredni wywiad, a całość uzupełniono literaturą przedmiotu. Ankieta została wykonana w dziewięciu gospodarstwach prowadzących na terenie powiatu bialskiego działalność agroturystyczną. Gospodarstwa te były wybierane losowo, jako przykłady przedsięwzięć agroturystycznych. Ankiety skierowane do właścicieli gospodarstw zostały przeprowadzone w sezonie letnim 2012 roku. Dotyczyły odpowiedzi na pytania odnośnie gospodarstw, ofert, atrakcji oraz istotnych motywów podjęcia działalności i korzyści związanych z gospodarstwem.

Wyniki i dyskusja

Działalność agroturystyczną, w większej mierze podejmują małżeństwa niż osoby samotne. Jednak są osoby, które podejmują się tego ryzyka i na własną rękę prowadzą gospodarstwa. Częściej są to mężczyźni - 33%, natomiast kobiety niewiele mniej 22%. Wiek prowadzących gospodarstwo był zróżnicowany, 90% respondentów mieści się po równo w przedziale 26-35 lat oraz 36-45 lat. Jedynie 10%, tj. jedna osoba w wieku powyżej 46 lat prowadzi takie przedsięwzięcie.

Powierzchnia gospodarstwa miała 5-10 ha, jest to 54% udzielonych odpowiedzi. Tylko w jednym przypadku wynosiła ona powyżej 15 ha, było to dokładnie 50 ha poddanych pod zagospodarowanie i użytkowanie agroturystyczne.

Produkcja gospodarstwa ma również bardzo duże znaczenie. Turysta biorący udział w produkcji żywności, bądź jedynie przyglądający się, jest potencjalnym kupcem. Gospodarz oferuje turystom zakup wytwarzanych produktów ze swojego gospodarstwa. Taka bezpośrednia sprzedaż jest istotną usługą agroturystyczną [Sznajder i Przezgórska 2006].

Rysunek 1. Produkcja gospodarstw agroturystycznych

Na dziewięć badanych gospodarstw, w sześciu produkcja rolnicza kierowana była na własne potrzeby oraz wyżywienie gości (rys. 1). Cechą odróżniającą agroturystykę od turystyki masowej, jest oferowanie kameralnego i przytulnego zakwaterowania. Dla turysty istotny jest domowy, wiejski charakter oferowanych mu usług [Sikorska 2000].

89% ankietowanych prowadziło działalność całoroczną, co pozytywnie wpływało na prowadzenie działalności. Turyści przyjeżdżający przez cały rok, to przede wszystkim całoroczne dochody, a jednocześnie owocnie zagospodarowany czas rolników.

Jedną z wielu agroturystycznych atrakcji, które przyciągają turystów na wieś jest żywność. Przyrządzana jest z surowców i produktów pochodzących z własnego gospodarstwa. Wykorzystanie w gospodarstwie mleka, jaj, mięsa, warzyw i owoców przynosi właścicielom dodatkowe korzyści [Sikora 1999]. Turyści przebywający w gospodarstwie rolnym mogą spożywać posiłki przygotowane samodzielnie, stołować się poza gospodarstwem, bądź wybrać ciekawszą i lepszą dla nich opcję, tzn. korzystanie w usług żywieniowych w gospodarstwie. 67% ankietowanych gospodarstw oferuje usługi gastronomiczne. Istotą agroturystycznej kuchni jest jej różnorodność, powodująca, iż oferowane posiłki w jednym gospodarstwie są odmienne od posiłków serwowanych w drugim.

Tabela 1. Regionalne potrawy cenione wśród turystów

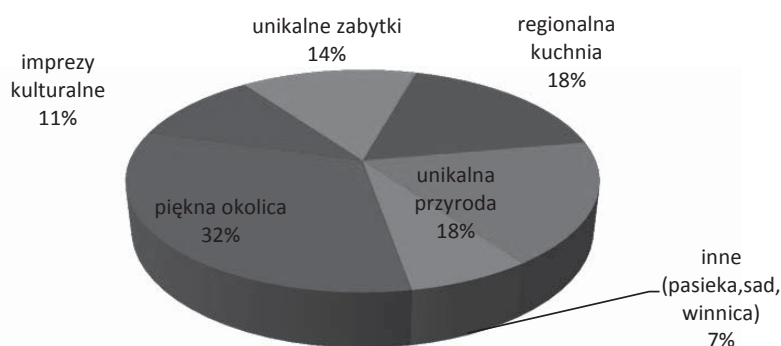
Najczęściej wybierane regionalne potrawy	Udzielone odpowiedzi
Pierogi	5
Tartun	4
Warniki	4
Masło/twarożek	4

Pieczyno/wędlina	4
Kulebiak	3
Zsiadłe mleko	3
Placki drożdżowe	2
Knedle/pyzy/parowańce	1
Barszcz biały	1

Wśród ankietowanych gospodarstw, największym zainteresowaniem cieszą się pierogi z różnorodnym nadzieniem. Robione są na słodko z jagodami czy truskawkami oraz na słono z kaszą jaglaną, soczewicą, kapustą i grzybami. Ta pozycja stanowi 17% udzielonych odpowiedzi. Kolejnymi wartymi uwagi, regionalnymi potrawami są tarun ziemniaczany i warniki. Tartun ziemniaczany to potrawa z tartych surowych ziemniaków, pieczona w blaszce podawana w większości z zsiadłym mlekiem. Natomiast warniki wykonane są z ciasta drożdżowego z farszem z soczewicy, sera bądź owoców. Gotowane na parze, podawane z mlekiem. W sumie stanowią 26% udzielonych odpowiedzi.

Rozwój agroturystyki ma szansę ocalić od zapomnienia historię, kulturę wsi oraz zainteresować młode pokolenie kontynuowaniem tradycji. Jest możliwością na zmianę zaściankowego wizerunku, ale jednocześnie zachowuje jej kulturowy krajobraz. Pozwala zachować tradycje rękodzieła i zarazem wprowadzać programy ułatwiające życie rolnikom [Marks i Marks 2009].

Gospodarstwa agroturystyczne promują swój region, a jednocześnie siebie poprzez zainteresowanie turystów licznymi zabytkami, imprezami kulturalnymi i nie mniej ważną i istotną przyrodą.

Rysunek 2. Atrakcje oferowane przez gospodarstwa agroturystyczne

Atrakcje oferowane przez gospodarzy są różnorodne. Zaczynając od pięknej okolicy, poprzez unikalną przyrodę, imprezy, regionalną kuchnię czy występujące zabytki. Walory kulturowe powstałe na skutek działalności człowieka, są bardzo ważnym motywem przyjazdu turystów, praktycznie z wszystkich regionów.

Powiat bialski to obszar, który przez wiele lat był terenem napływów różnych narodów, kultur oraz religii. Właśnie tutaj mieszały się kultury ormiańskie, słowiańskie, tatarskie, litewskie oraz żydowskie. Budowano świątynie unickie, prawosławne, judaistyczne, ewangeliczne, katolickie i greckokatolickie. Ścierały się ze sobą różne style życia, obyczaje, wierzenia oraz zwyczaje. Kultura zachodnia napływała tu ze sporym opóźnieniem [Łazowski i in. 2007].

Rysunek 3. Powiat bialski- walory krajobrazowe [Łazowski 2007]

Biorąc pod uwagę walory antropogeniczne powiatu, istotnymi jego skarbami są wielowyznaniowość oraz wielokulturowość. Sztuka i kultura ludowa, często zapomniana, nie jest należycie wyeksponowana, mimo to jest istotnym walorem kulturowym. Obejmuje ona jednocześnie zjawiska związane z ludem oraz jego życiem, co oznacza, iż ma zarówno charakter duchowy i materialny.

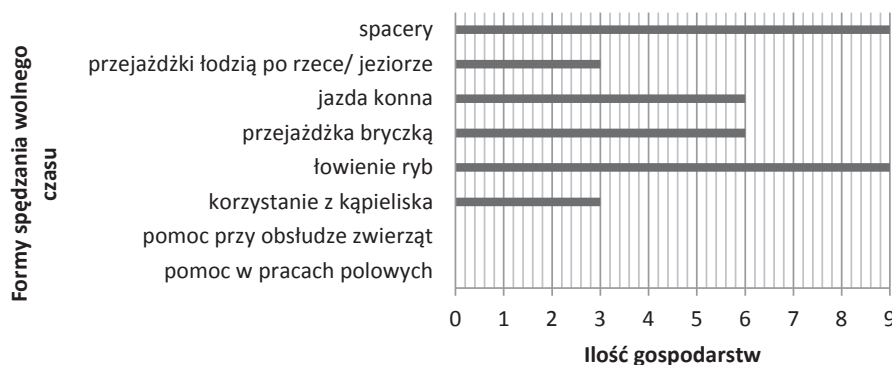
Każdy z rolników uważa okolicę otaczającą gospodarstwo za atrakcyjną i piękną. Charakterystyczny klimat w dolinie Bugu posiada cechy lecznicze, który znany jest z korzystnego wpływu na choroby gardła. Mikroklimat występujący w dolinie Bugu ma ogromny wpływ na walory turystyczne. Duże

znaczenie mają również jeziora znajdujące się na całej jego długości. Często są one głębokie, zasobne w różne gatunki ryb oraz bogate w wodną roślinność, co wpływa na możliwość wędkowania [Łazowski i in. 200]).

Rysunek 4. Rzeka Bug w powiecie białskim

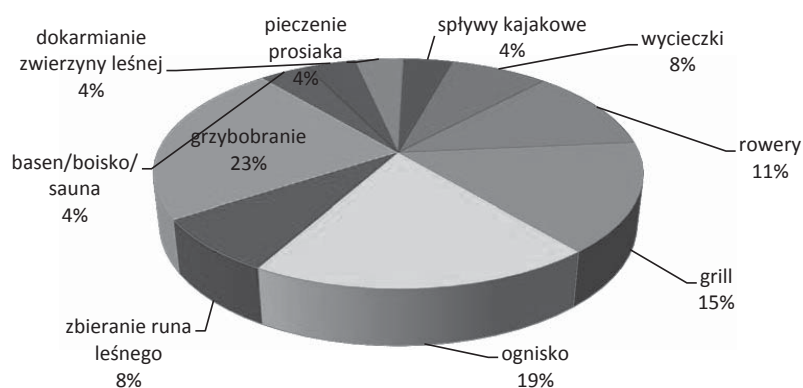
Nie wszyscy turyści przebywający w gospodarstwie chcą wypoczywać biernie. Czytając książki, gazety, rozwiązując krzyżówki czy oglądając telewizję. W większości są to ludzie aktywni, którzy pragną czynnie wykorzystać wolny czas. Poznawanie przyrody, kultury okolicy i dbanie o swoją formę, jest dla nich dość istotne. Dlatego też większość atrakcji i zagospodarowanie czasu gościom, leży w rękach gospodarza [Sikorska 2000]. We wszystkich gospodarstwach, właściciele oferują turystom szeroki zakres atrakcji umilający ich wypoczynek.

Rysunek 5. Formy spędzania wolnego czasu przez turystów.

Propozycja formy spędzania wolnego czasu, leży w gestii gospodarza. On jako właściciel gospodarstwa agroturystycznego zna otaczający go teren oraz wszelkie możliwości spędzania wolnego czasu. Im położenie gospodarstwa jest atrakcyjniejsze, tym rolnik ma do zaoferowania więcej atrakcji. Gospodarze badanych gospodarstw w 100% zaznaczyli dwie odpowiedzi- spacerowanie oraz łowienie ryb. Świadczy to o tym, iż otaczająca ich przyroda uważana jest za ciekawą i wartą pokazania gościom. Jednak żadne z gospodarstw nie oferuje turystom udziału w pracach polowych, bądź związanych ze zwierzętami (rys. 5).

Poza wyżej wymienionymi formami aktywności rekreacyjno-turystycznej, właściciele wymienili również inne atrakcje, które oferują gościom.

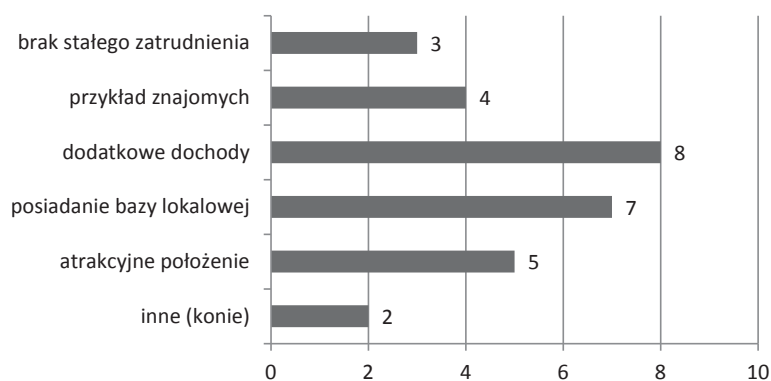
Rysunek 6. Formy spędzania wolnego czasu proponowane indywidualnie przez właścicieli

Gospodarstwa agroturystyczne w swojej ofercie mają ciekawe i dodatkowe formy spędzania wolnego czasu. Podnoszą one ich atrakcyjność oraz zwiększają zainteresowanie turystów. Badane gospodarstwa w większości oferują grzybobranie, ognisko i grilla. Jednak nie wszystkie atrakcje są osiągalne przez każde gospodarstwo np.: splawy kajakowe, pieczenie prosiaka czy dokarmianie dzikich zwierząt (rys. 6).

Dodatkowe atrakcje, urządzenia i obiekty sportowe, w dużej mierze przyczynia się do zwiększenia efektywności wypoczynku [Piątczak 2002]. Jedno z ankietowanych gospodarstw ma w swojej ofercie basen, boisko sportowe oraz saunę.

Wszystko to nadało bogaty, specyficzny i ciekawy charakter powiatowi. Obszar ten ma w sobie wiele do zaoferowania, jest wyjątkowy w skali Europy, w szczególności na tle państw Unii Europejskiej [(Łazowski i in. 2007)].

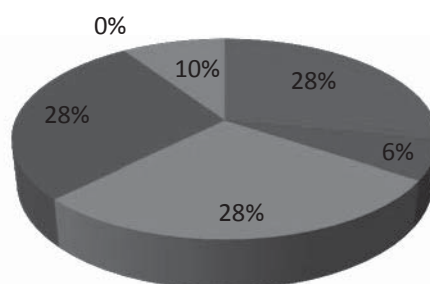
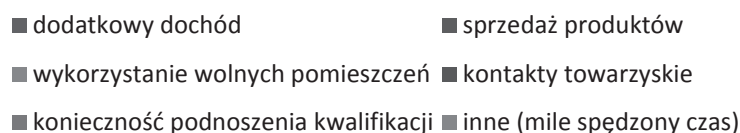
Rozwój agroturystyki z jednej strony wymaga odpowiednio wyposażonych elementów infrastruktury z drugiej zaś mobilizuje do inwestycji w tej dziedzinie. Jednak podjęcie takiej działalności pozarolniczej było umotywowane przez rolników w różnoraki sposób.

Rysunek 7. Motywy podjęcia działalności agroturystycznej

Działalność agroturystyczna to duża odpowiedzialność. Nie tylko ze strony finansowej, ale również ze względu na przyjeżdżających turystów. Poświęcają oni swój wolny czas, w celu poznania danego regionu, skosztowania potraw bądź zagłębienia się w historię konkretnego miejsca. Jednak motywy kierujące gospodarzami skupiają się w większości na uzyskiwaniu dodatkowych dochodów oraz posiadaniu bazy lokalowej, którą chcą wykozystać (rys. 7).

Dla ponad połowy właścicieli gospodarstw bardzo istotną rolę odgrywa atrakcyjne położenie gospodarstwa. Głównym czynnikiem, dzięki któremu rozwija się agroturystyka, jest malowniczy i urozmaicony krajobraz. O walorach krajobrazowych decydują przede wszystkim jeziora, rzeki, lasy, pagórki, łąki, bogata flora i fauna oraz liczne powierzchnie chronione. Duże znaczenie ma również tradycyjny charakter zagospodarowania siedzib ludzkich oraz niezniszczony przez zbyt intensywne rolnictwo charakter pól [Gannon 1993].

Rysunek 8. Korzyści osiągnięte przez gospodarstwa

Dobre i sumienne prowadzenie gospodarstwa agroturystycznego wiąże się z osiągnięciem korzyści. W większości wymieniane były kontakty towarzyskie, dodatkowy dochód oraz wykorzystywanie wolnych pomieszczeń (rys. 8).

Podsumowanie

Agroturystyka powiatu bialskiego ulega coraz większej metamorfozie. Zagospodarowanie turystyczne obszaru decyduje o spełnieniu podstawowych potrzeb przyjezdnych. Im bogatsza oferta gospodarstwa, tym większe możliwości przyciągnięcia gości. Nieodzownym elementem wykorzystania walorów turystycznych jest umiejętne zagospodarowanie terenu i docenianie dostępnych dóbr. Właściciele uatrakcyjnijają pobyt gościom korzystając z bogactw natury oraz kultury powiatu. Rolnicy zakładają gospodarstwa agroturystyczne, a dzięki temu zagospodarowują wolne powierzchnie i jednocześnie uzyskują dodatkowe dochody oraz zawierają nowe znajomości. Potencjał tkwiący w walorach naturalnych jest niewątpliwie interesujący i warty promocji. Odpowiednie wyeksponowanie i zagospodarowanie bogactwa przyrodniczego stanowi atrakcję dla przyjeżdżających turystów.

Piśmiennictwo

1. Gannon A., 1993: Agroturyzm na wsi. w: Wprowadzenie do rozwijania przedsięwzięć agroturystycznych. Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie, Oddział w Poznaniu, Kraków: 23.
2. Łazowski T. i in., 2007: Strategia rozwoju powiatu bialskiego na lata 2007-2015. Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej, Biała Podlaska: 13-42.

3. Marks M., Marks E., 2009: Wpływ agroturystyki na zachowanie dziedzictwa kulturowego polskiej wsi. w: Marka wiejskiego produktu turystycznego, Akademia Morska w Gdyni, Gdynia: 36-39.
4. Piątczak M., 2002: Rekreacja ruchowa i wpływ aktywności fizycznej na zdrowie. w: red. Młynarczyk K., Agroturystyka, Wyd. UWM, Olsztyn: 164-180.
5. Sikora J., 1999: Organizacja ruchu turystycznego na wsi. Warszawa: 42-50.
6. Sikorska G., Kojszczak W., 2000: Kwatera agroturystyczna. Praktyczny poradnik. Wyd. Polska Fundacja Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Warszawa: 25.
7. Sznajder M., Przebórska L., 2006: Agroturystyka. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa: 19-40.